

Birdal, devlet ve hukuk

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Akın Birdal'ın vurulması devletin iki noktadan ciddi bir zaaf içinde olduğunun göstergesidir. Her şeyden önce devlet varlığının

temel nedeni olan 'habeas corpus' kavramını yok saymıştır. Bu, belki biraz daha farklı bir bağlamda anlam kazanan bir kavramdır ama demokratik bir devletin en temel, olmazsa olmaz kavramıdır da aynı zamanda. Devlet, yurttaşların can güvenliklerini sağlamak zorundadır ve bunun ihlal edilmesine hiçbir biçimde olanak sağlayamaz. Devlet oluşumunun zıtlamalardan kaynaklandığı ve devletin bir uzlaşma olarak ortaya çıktığı modellerde olduğu kadar devletin merkezi ve mutlak bir otoriteye sahip bulunduğu modellerde de bu olgu geçerlidir. Hele günümüz anlayışında böyle bir gerçekliğin yok sayılması devlet terörünün ve devlet eliyle kullanılan şiddetin gündeme getirilmesine yol açar ki, demokratik yapının taşıyamayacağı asıl yük budur.

'Habeas corpus' kavramının dayanağı hukuktur; devlet ise hukuksuzluğun bittiği noktada başlar. Hem bir devletin varlığından hem de hukukun temel ilkelerinin çiğnendiği bir süreçten söz etmek mümkün değildir. Böyle bir anlayışı üstelik hiçbir üretim ilişkisi döneminin devletiyle bağdaştırmak söz konusu olamaz. Demokratik devlet hukukun belli boyutlarının genişletildiği ve yenilendiği bir anlayışa tekabül eder yalnızca. Feodalitenin devletinden başlayarak her aşamada devlet, kabul ettiği hukukun dışına çıkmamak kararlılığını gösterir. Oysa bugün Türkiye'de yaşanan sorun devletin kendi kabul ettiği ve üzerine oturduğu hukuk anlayışını bizzat kendisinin çiğnemesi ve işlevini onun dışına çıkararak gerçekleştirmek istemesidir.

Bunun son örneği, Şemdin Sakık sorgulamasıdır. Bilindiği üzere hazırlık soruşturması ve ona dayanak olan sorgulama gizlidir. Oysa tam da o dönemde sorgulanan kişinin tutarlılığı meçhul suçlamaları, isnatları uluorta çevreye yayılmıştır. Devletin bu ihmali mazur gösterebilecek hiçbir gerekçe olamaz. Devlet bu tutumuyla ve acziyle kendi mevcudiyetini bizzat kendisi ihmal ve ıskat etmiştir. Bugün, olup bitenleri 'provokasyon' olarak nitelendirmesinin kendisine bir kurtuluş sağlaması olanaksızdır. O süreci, bir temel hukuk ilkesini çiğneyerek açan, çünkü, kendisidir.

Devlet soyut bir kavram değildir; fiili bir olgudur. Üstelik devlet hukukun işletilmesinin temel olanağıdır. Devlet başka bir neden için değil, hukukun temellendirilmesi için vardır. Merkezdeki meşru erk kullanma gücünü yani 'devletin şiddetini' hukukun sınırları içine çekmeyen devlet bir süre sonra 'şiddetin devleti' olmaya başlayacaktır. Türkiye'de bugün yaşanan odur ama şiddeti başlatan hiçbir devletin o şiddetin kendisine yönelmesine engel olabildiği de görülmemiştir. Bunun somutlanması da siyasi istikrarsızlıktır. Hukuku işletemeyen bir devlet, demokrasilerdeki varlığı olan parlamentonun egemenleşmesine de olanak bulamayacaktır. Bugünkü vahamet devlet - siyasal boşluk - şiddet bağlamında gelişmektedir. Şimdilik Birdal'ın son durak olduğu sürecin nereye varabileceği ise 1980 öncesi anımsanarak anlaşılabilir.

Not: 11.5.1998 günü yayımlanan yazımda geçen ilaç ismi 'Viagra' olacaktır.